

Sammanställning av yttranden

Revidering av Program för hållbar landsbygdsutveckling – 2024

Kontaktuppgifter

Jennie Bergvall Kalén
Utvecklingsstrateg landsbygdsfrågor
Strategisk utveckling, Umeå kommun
jennie.bergvall.kalen@umea.se
090-16 14 74

Linn Alexandersson
Utvecklingsstrateg landsbygdsfrågor
Strategisk utveckling, Umeå kommun
linn.alexandersson@umea.se

Foto: Fredrik Larsson

För mer information

www.umea.se/landsbygd

Ta del av Program för hållbar landsbygdsutveckling:
www.umea.se/landsbygdsprogram

Innehållsförteckning

Om remissen	4	Organisationer, föreningar och politiska partier	15
Sammanfattning remissvar	4	.....	15
Statliga myndigheter	5	Bygderådet Umeå.....	15
Länsstyrelsen Västerbotten.....	5	Centerpartiet	15
Luftfartsverket.....	5	Hushållningssällskapet Norrbotten-Västerbotten ..	17
Region Västerbotten: tjänstemannayttrande	5	.....	17
Trafikverket	6	Idériket Umeåregionen 2030	18
Kommunala nämnder och bolag	7	Kristdemokraterna.....	18
Byggnadsnämnden	7	LRF:s kommungrupp.....	19
Fritidsnämnden.....	8	SPF Seniorerna Umeå Norra	19
För- och grundskolenämnden	9	Tavelsjö-Rödåbygdens utveckling ekonomisk för-	20
Individ- och familjenämnden	10	ening	20
Jämställdhetsutskottet	11	Västerbottens museum	21
Kulturnämnden.....	11	Privatpersoner	22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	11	Besöksnäring.....	22
Tekniska nämnden.....	12	Budget kopplat till programmets genomförande...	23
Umeåregionens brandförsvaret	13	.....	23
Valnämnden.....	14	Cykel, gång- och kollektivtrafik	23
Vakin.....	14	Värna om jordbrukslandskapet	24
Äldrenämnden	14	Yttranden som rör enskilda byar.....	24

Om remissen

Program för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun antogs första gången av Kommunfullmäktige år 2018. Åren 2022–2023 har programmet reviderats. Under perioden 30 november – 11 februari 2024 har alla som vill haft möjligt att tycka till om programförslaget.

Programförslaget och information om programmet har funnits tillgängligt via kommunens webb (www.umea.se/landsbygds-program) där det vart möjligt att lämna synpunkter digitalt via formulär eller mejl. Det har också varit möjligt att inkomma med synpunkter skriftligen via post.

Under remissperioden ordnades fem informationsträffar i byarna Botsmark, Bullmark, Sörfors, Sörmjöle och Tavelsjö där kommunens landsbygdsstrateger berättade om programförslaget och uppmuntrade bybor att tycka till. Under träffarna fanns möjlighet att lämna synpunkter skriftligen.

Sammanfattning remissvar

I denna bilaga presenteras referat av de yttranden som inkommit under remissperioden. Samtliga yttranden är allmänna handlingar och finns att tillgå i sin helhet i kommunens diarium.

Totalt har 36 yttranden inkommit enligt fördelning nedan:

- Statliga myndigheter – fyra
- Kommunala nämnder och bolag – tolv
- Organisationer, föreningar och politiska partier – nio
- Privatpersoner – elva

Utöver de justeringar som gjorts i programförslaget utifrån inkomna yttranden har även redaktionella och layoutmässiga förändringar gjorts.

Statliga myndigheter

Länsstyrelsen Västerbotten

Beskrivning

Länsstyrelsen Västerbotten menar att hållbarhetsbegreppet behöver definieras tydligare i programförslaget. De ser även gärna ett större fokus på social hållbarhet. En annan synpunkt handlar om att tydligare kunna urskilja kommunens olika landsbygder med de olika förutsättningar och målsättningar som finns för en ökad strategisk målstyrning. De önskar också att kompetensförsörjningsfrågan och ungas delaktighet lyfts fram tydligare i programmet.

Genomförda ändringar

- Hållbarhetsbegreppet i relation till hållbar landsbygdsutveckling har tydliggjorts (s.7).
- Som ett sätt att tydliggöra att programmets målområden i stort bidrar till den sociala hållbarheten har skrivningar kring detta lagts till i förordet (s.3) samt i Målområde 5 "Aktiv lokal utveckling" (s.40).
- Som ett sätt att visa på den mångfald som finns i kommunens byar har ordet "landsbygd" genomgående i programmet justerats till "landsbygder" i plural. Detta förklaras på s.4. En fakta-bilaga har också tagits fram som berättar om hur utvecklingen och förutsättningarna ser ut i kommunens olika landsbygder, se bilagan "Våra landsbygder i Umeå kommun".
- Kompetensförsörjnings-utmaningen i relation till skola, vård och omsorg, har tydliggjorts genom ett nytt stycke i målområde 3 "Väl fungerande offentlig service" (s.25).
- Ungas inkludering är givetvis ett perspektiv som berörs av alla fem målområden, men som programmet tar fasta särskilt på i målområde 5 "Aktiv lokal utveckling". Här poängteras vikten av att stärka ungas egna organisering och ta vara på deras idéer och önskemål. En ny mening har även lagts till om potentialen att främja generationsöverskridande aktiviteter där unga och äldre möts (s.41).

Luftfartsverket

Beskrivning

Luftfartsverket har inga anmärkningar på programmet.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga förändringar.

Region Västerbotten: tjänstemannayttrande

Beskrivning

Region Västerbotten har lämnat ett tjänstemannayttrande via Lena Friborg, samhällbyggnadsstrateg, samt Maud Ericsson, strateg infrastruktur, Regionala utvecklingsförvaltningen.

Lena lyfter att avsnittet kring livsmedelsproduktion kan stärkas genom att lägga till prioriteringar om livsmedelsupphandlingar och om att värna jordbruksmarken i planeringen. Vidare påpekas att exemplet hydroponisk odling som lyfts fram i stycket "Livsmedelsförsörjningen behöver öka" inte hör hemma i ett landsbygdsprogram, då det inte är beroende av typiska landsbygdsresurser som jordmån, regnvatten och naturgödsel. Avsnittet om regional skogsnäring kan också utvecklas då den har stor betydelse för landsbygdernas utveckling. Översiktsplanens möjligheter att skapa förutsättningar för skogsnäringen uppfattas vara väldigt begränsad.

Maud lyfter önskan om en tydligare beskrivning av hur Umeå kommun resonerar kring infrastrukturen vid bostadsbyggandet på landsbygder. Vidare ställs frågan hur Umeå kommun avser bidra till utvecklingen av gång- och cykelinfrastrukturen på landsbygderna, då programmet lyfter en potential till cykelpendling inom en tvåmilsradie från Umeå tätort.

Kommentar

Möjligheten att stärka livsmedelsproduktionen genom livsmedelsupphandlingar bedöms inkluderas i den redan befintliga prioriteringen "Utveckla offentlig lokal och regional upphandling av varor och tjänster inom livsmedel och underhållstjänster" (s.23).

Angående skogsbruk så är det givetvis så att lagstiftningen kring skogsbruket styr, men när det gäller markanvändningen och långsiktigheten i ett skogsbruk så skapar översiktsplanen förutsättningar för skogsbruket.

Angående transport och infrastruktur: utanför de större tätorterna har kommunen begränsad rådighet, väghållare är oftast Trafikverket eller enskilda vägföreningar. Umeå kommun arbetar för utvecklingen av gång- och cykelvägar genom att göra inspel av behov till länstransportplanen och genom att verka för en bebyggelsestruktur som skapar underlag och drar nytta av såväl befintlig som framtida infrastruktur.

Genomförda ändringar

- Exemplet om hydroponisk odling har tagits bort
- Skogsnäringsens betydelse för företagandet på landsbygder har tydliggjorts genom nytt tillägg (s.22).

Trafikverket

Beskrivning

Trafikverket anser att Umeå kommun bör planera exploateringsområden med god tillgänglighet till busshållplatser för att underlätta kollektivt resande. Inom ramen för kommande detaljplaner bör frågan om gång- och cykelangöring till hållplats hanteras. Kommunen bör planera för att minimera antalet anslutningar mot statliga vägar.

Gällande det övergripande målet i Umeå kommuns kollektivtrafikprogram som handlar om att öka antalet påstigande i kollektivtrafiken med 12 procent i kommunens tillväxtstråk fram till år 2025, anser Trafikverket att det vore fördelaktigt om kommunen använde sig av andel i stället för antal. Detta för att kunna mäta om det hållbara resandet ökar, i linje med kommunens lokala miljömål.

Kommentar

Kommunen beaktar god tillgänglighet till busshållplatser vid utpekande i översiktsplaneringen och i detaljplaneprocessen. Frågor gällande gång- och cykelangöring till busshållplats beaktas i kommunens detaljplaneprocesser eller hanteras i vissa fall inom investeringsprojekt. Frågor gällande planering av anslutningar mot statliga vägar hanteras i kommunens detaljplaneprocesser där dialog med Trafikverket sker enligt processernas formkrav.

Målformuleringar inom Umeå kommuns kollektivtrafikprogram kommer inte att förändras inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Synpunkten har skickats till berörd verksamhet.

Genomförda ändringar:

Yttrandet föranleder inga förändringar.

Kommunala nämnder och bolag

Byggnadsnämnden

Beskrivning

Nämnden föreslår följande justeringar:

- På sida 8 under "Utvecklad samverkan och samordning" ska texten ändras till: För att arbetet med landsbygdsutveckling ska bli framgångsrikt och hållbart på riktigt krävs att kommunen förbättrar samarbetet inom och mellan de egna verksamheterna. Dessutom krävs en öppen, effektiv samverkan och samordning med ideell, privat och övrig offentlig sektor. Detta trepartnerskap är Umeå kommuns arbetsmodell för landsbygdsutveckling.
- I punktlistan under "Samordning och samverkan kan se ut på flera olika sätt" ska följande punkt läggas till: "Mellan kommunens egna verksamheter - för att skapa bättre förutsättningar för offentlig service.
- I målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer", vill nämnden att följande prioritering läggs till: Satsa på trygghetsskapande åtgärder, exempelvis belysning, för att skapa en trygg och attraktiv livsmiljö. Ansvarig nämnd: KS och TN.
- I målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer", hänvisas till kundtjänst inom plan och bygg. Kundtjänst som begrepp finns ej men på avdelningen bygglov finns en rådgivande verksamhet benämnd Rådgivningen som fyller denna funktion. Inom avdelningen detaljplanering finns en funktionstelefon genom vilken det går att få information om planeringsprocessen.
- I målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" bör följande två prioriteringar läggas till på:
  - o Skapa förutsättningar på Umeås landsbygder för t.ex. särskilda boenden, trygghetsboenden eller seniorbostäder. Ansvarig nämnd: KS, IFN, ÄN, TN, BN.
  - o Öka planberedskapen främst längs tillväxtstråken för att främja byggande och därmed skapa bättre förutsättningar för offentlig service. Ansvarig nämnd: KS och BN.
- Nämnden föreslår att ett initiativ tas till en övergripande analys av lämpliga platser/planer och att därefter fredade planeringsresurser med en ramförstärkning tar fram detaljplanerna.
- Inom målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur", bör det beskrivas att utvecklingsstrategin för vatten och avlopp samt kommunens vattentjänstplan ger förutsägbarhet för boende på landsbygd i dessa frågor. Programmet bör även beskriva vilka möjligheter som finns för boende och företagande om kommunen gör andra vägval i dessa planer och strategier.
- Texten om "Vatten och avlopp" bör även kompletteras med; "Utanför det kommunala avloppsnätet hanteras avloppsvatten i enskilda eller gemensamma avloppsanläggningar som - fastighetsägarna själva ansvarar över. Gemensamma anläggningar kan i många fall vara att föredra ur både ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv."
- Avgörande för attraktiva livsmiljöer är att det finns närhet till fina naturmiljöer, kulturlandskap samt rena bäckar, åar och sjöar. Detta lockar till boende på landsbygden. I dessa frågor är det viktigt att stötta lokalbefolkningen och lokala utvecklingsgrupper i att värna om sitt närområde. Åtgärder som förutom att främja biologisk mångfald skapar en fin landskapsbild, sammanhållning och stolthet över sitt område.
- I målområde 5, "Aktiv lokal utveckling" anges att det är svårt att få nya personer att engagera sig och att detta särskilt gäller yngre. Nämnden föreslår att kommunen överväger en årlig ungdomsledarfest eller liknande aktivitet samt att aktiva ungdomsledare får ett intyg från kommunen som de kan ta med i sitt CV.
- I avsnittet om byaplaner vill nämnden trycka på vikten av rutiner för hur byaplaner omhändertas i hela den kommunala organisationen.
- För att synliggöra de kommunala verksamheterna och erbjuda tillfällen till dialog föreslår nämnden att kommunstyrelsen samordnar arbetet med en löpande turné till tio byar runt om i kommunen. Nämnderna bör representeras av både politik och tjänstepersoner.
- Kommunen har nyligen gått in i en övergripande programstyrmodell och nämnden anser att begreppet "Program" bör fredas för de program som styr mot inriktningsmålen.

Kommentar

Ny prioritering kring trygghetsskapande åtgärder så som belysning, tas inte med eftersom det sedan januari 2024 finns ett inriktningsbeslut hos Tekniska nämnden att kommunen ska sluta hålla vägbelysning längs statliga vägar. Frågan måste därför hanteras inom ansvarig nämnd.

Nämndens förslag om en övergripande analys av lämpliga platser/planer kring detaljplaner tas inte med, då detta behövs anses fångas upp inom den nya prioriteringen om ökad planberedskap.

Byggnadsnämnden föreslår en årlig ungdomsledarfest och att aktiva ungdomsledare får intyg från kommunen att ta med i sina CV:n. Förslaget är positivt men hanteras inte inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Förslaget har skickats till berörd verksamhet.

Nämnden föreslår en löpande turné till tio byar där kommunala nämnder representeras av både politik och tjänstepersoner. Förslaget är positivt och genomfördes under tiden som Program för hållbar landsbygdsutveckling var ute på remiss. Initiativet var lyckat och fler liknande turnéer planeras under ledning av Strategisk utveckling.

Frågan kring huruvida Program för hållbar landsbygdsutveckling ska benämnas som just "program" har diskuterats kontinuerligt med avdelningen Styrning och samordning under remissarbetets gång. I processen som föregick den nya riktlinjen för styrande dokument så beslöts det att Umeå kommun för närvarande behöver använda program-begreppet på två sätt. Dels i den övergripande programstyrningsmodellen med tre program som styr mot våra inriktningsmål, dels andra politiskt beslutade styrande dokument som är av aktiverande karaktär, exempelvis Program för hållbar landsbygdsutveckling och Kollektivtrafikprogrammet.

Genomförda ändringar

- Justerat texten enligt önskemål på s. 8, under "utvecklad samverkan och samordning".
- Lagt till ny punkt enligt önskemål under "Samordning och samverkan kan se ut på flera olika sätt".
- I målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer," har ordet "kundtjänst inom plan och bygg" ersatts enligt önskemål.
- Prioritering kring att skapa förutsättningar för särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder har lagts till inom målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer".
- Prioritering kring ökad planberedskap i syfte att främja byggande och skapa förutsättningar för offentlig service har lagts till inom målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer".
- Texten kring vatten och avlopp har förtydligats med skrivningar om kommunens vattentjänstplan och utvecklingsstrategi för vatten och avlopp. Något tillägg om vilka möjligheter som finns för boende och företagande om kommunen gör andra vägval i dessa planer och strategier görs ej, då det finns risk att skapa otydlighet och spekulationer.
- Texten kring vatten och avlopp har kompletterats med en skrivning om vad som gäller utanför det kommunala avlopps nätet (s.36)
- Ett nytt stycke kring naturmiljöer och kulturlandskap har lagts till inom målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer" (s.11). Här lyfter vi fram kommunens möjligheter att stötta lokala initiativ inom naturvård och biologisk mångfald.
- I avsnittet om byaplaner har det förtydligats att rutinerna för hur byaplaner omhändertas internt gäller hela den kommunala organisationen (s.43)

Fritidsnämnden

Beskrivning

Fritidsnämnden anser att texten kring kultur och fritid behöver utvecklas och att kommunens stöd genom fritidsnämnden framgår och förtydligas. Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Nämnden föreslår följande justeringar (önskade tillägg är fetmarkerade):

- Justeringar s. 28.
  - o "Kommunens fritids- och kulturutbud, **bland annat med** anläggningar och lokaler som idrottshallar, bibliotek, **aktivitetsytor och** fotbollsplaner fyller många funktioner. Här finns **möjlighet till** aktiviteter för **alla generationer – ung som gammal**, barn och unga, rekreativsmöjligheter för boende och besökare, mötesplatser och samlingslokaler."

- o "Generellt sett är det framför allt i de stora tätorterna som kommunen äger och underhåller fritidsanläggningar **som idrottshallar och badhus**. På landsbygden **har kommunen främst hand om** handlar det främst om idrottsplatser i anslutning till skolorna, **friluftsområden** samt ett antal badplatser. Oftast drivs och underhålls fritidsanläggningar på landsbygden **av ideella föreningar** i föreningsregi, många gånger med **ekonomiskt driftstöd** från kommunen. Därför är det viktigt att stötta lokala initiativ, exempelvis ungdomsverksamhet i byar med långa avstånd till kommunala fritidsgårdar."
- o "En annan populär mobil verksamhet är Mobil Mötesplats, kommunens ambulerande fritidsgård som sedan 2019 arrangerat pop up-fritidsgårdar och aktiviteter för unga på landsbygden. Mobil mötesplats, vars målgrupp **i huvudsak** är 13–17 åringar, har sedan 2023 ett uppdrag att även besöka årskurs 6 som ett led i att nå ut till fler ungdomar på landsbygden."
- Justeringar s. 40
  - o "Det ideella engagemanget på Umeå landsbygd genererar många värden för såväl boende som verksamma. Det handlar både om livskvalitet, folkhälsa och socialt kapital, men också om attraktivitet, lokal service, arbetsplatser och aktiviteter för bygden. **Föreningslivet, bland annat i form av** byaföreningar, **bygdegårdsföreningar**, utvecklingsgrupper, idrotts**föreningar** klubbar och församlingar samlar landsbygdsbor, tillhandahåller lokaler och mötesplatser och sköter dessutom många praktiska frågor som underhåll av vägar och fritidsanläggningar."
- Justeringar s.41:

"En viktig insats är att stärka ungas egna organisering och ta vara på deras idéer och önskemål. Mobil mötesplats **genom** kommunens egen ambulerande fritidsgård och Föreningsbyrå **med vägledning i föreningsbildande** har nyckelroller för detta."
- Justeringar s. 43:

"Förutom samverkan med organisationerna som listas ovan finns flera andra aktörer, **i form av olika riksförbund och studieförbund**, som är betydelsefulla för landsbygdsutvecklingen och som erbjuder olika typer av stöd till föreningar på landsbygden. Här kan nämnas Bygdegårdarnas riksförbund, Hela Sverige Ska Leva, RF-SISU, Coompanion och olika studieförbund"
- Justeringar s.44, stycket "Visste du att..."

Här eller i anslutning till avsnittet om Fritid (sid 28) bör även fritidsnämndens omfattande föreningsstöd framgå – fritidsnämnden är en stor bidragsgivare som stimulerar det ideella föreningslivet i dess olika former i hela kommunen.

Genomförda ändringar

Föreningsbyråns breda roll och uppdrag har tydliggjorts på s.40. Övriga justeringar har gjorts enligt önskemål.

För- och grundskolenämnden

Beskrivning

För- och grundskolenämnden föreslår att målområde 3, "Väl fungerande offentlig service", byter namn till "Väl fungerande service och utbildning" för att förtydliga för- och grundskolans särskilda och lagstadgade uppdrag. Huvuduppdraget innebär att erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet som är statligt styrt via läroplaner och lagstiftning och inte att bedriva landsbygdsutveckling eller utgöra en service. Utöver detta vill nämnden att ordet barnomsorg ersätts med förskola och pedagogisk omsorg.

Nämnden önskar följande justeringar (önskade tillägg är fetmarkerade):

- Förtydliganden på s.25:
  - o En väl fungerande service **och utbildning** är viktig för...
  - o Inom offentlig service **samt utbildning** ansvarar kommunen för **exempelvis förskola, pedagogisk omsorg, fritidshem, grundskola och gymnasieskola**, socialtjänst...
  - o Ersätt barnomsorg med förskola, pedagogisk omsorg
  - o Stråken sammanfaller med kollektivtrafiklinjer och **tillgång av** skolor och handel.
- Förtydliganden på s. 26: i stycket om kombinationstjänster bör exempel på vilka yrken som kan kombineras tas bort. Det beror på olika faktorer som utbildning, legitimation, behörigheter och personlig kompetens.
- Justeringar s. 27:
  - o Förslag om att stryka meningen "På Umeå landsbygd kan de kommunala verksamheterna dock få fler och bredare roller och funktioner, eftersom det, till skillnad från i staden, oftast endast finns en kommunal skola eller förskola inom ett stort geografiskt område". Detta eftersom det riskerar att öppna upp för spekulationer om förskolans och skolans uppdrag som är statligt styrt via läroplaner och lagstiftning.

- o Lägg till "förskola" i meningen "Samtidigt har förskolan och grundskolan ett lagstadgat uppdrag..."
- o Meningen "De betydelsefulla roller och funktioner som skolan har för den lokala utvecklingen är både som mötesplats och identitetsskapare i bygden." Föreslås ändras till: **En väl fungerande förskola och skola kan vara betydelsefull för bygdens identitet**
- o Förslag om att stryka specificeringen av skolområdet i meningen "Förändringar inom offentlig service, och särskilt på skolområdet, påverkar därför inte bara de som använder servicen, utan även antalet lokala arbetsplatser." Om den ska vara kvar måste en argumentation tillföras utifrån kommunens ansvar för likvärdig utbildning för kommunens samtliga barn och elever, avseende kvalitet och behöriga lärare.
- Justeringar s.29:
  - o Förslag om att ändra ordet "servicenod" till "nod" för att därmed inkludera utbildning.
  - o Förslag om att stryka ordet "jämlikt" i meningen "Tillgängliggöra och samnyttja kommunens lokaler och tjänster utifrån lokala behov och på ett jämlikt sätt". Om inte "jämlikt sätt" kan förklaras så blir det föremål för missförstånd och spekulationer.

Kommentar

Nämnden vill att målområde 3 döps om till "Väl fungerande offentlig service och utbildning", med argumentet att det skulle förtydliga för- och grundskolans lagstadgade uppdrag och att nämnden inte har ett uppdrag att bedriva landsbygdsutveckling eller utgöra service. Förslag till namnbyte tas ej med, eftersom det riskerar att skapa en förvirring hos läsaren. Eftersom kommunen idag är huvudman för de allra flesta skolor i kommunen, och alla skolor på Umeås landsbygder, känns det rimligt att utgå från att det kan finnas en allmän uppfattning om att skola inkluderas i begreppet "offentlig service". Målområdets namn och texterna kring skola i programmet bedöms inte heller anspeja att skolan har ett annat huvudsakligt uppdrag. Skolans särskilda och lagstadgade uppdrag förtydligas i stället redan i programmet på s.27.

Exempel på yrken inom kombinationstjänster kvarstår då det inte är säkert att begreppet "kombinationstjänster" är allmänt vedertaget.

Specificeringen av skolområdet behålls i meningen "förändringar inom offentlig service, och särskilt på skolområdet, påverkar därför inte bara de som använder servicen, utan även antalet lokala arbetsplatser." (s.27). Detta eftersom det i stycket ovan konstateras att för- och grundskolan utgör den största andelen av lokala arbetsplatser på Umeås landsbygder.

Begreppet "servicenoder" behålls på s.29 eftersom det är ett begrepp som redan används inom Umeå kommuns plan för kommersiell service där servicenoder är byar med tillgång till dagligvarubutiker, förskola och skola.

Formuleringen av prioriteringen "Tillgängliggöra och samnyttja kommunens lokaler och tjänster utifrån lokala behov och på ett jämlikt sätt" kvarstår oförändrad.

Genomförda ändringar

- Ordet "barnomsorg" har genomgående i programmet bytts ut till "förskola och pedagogisk omsorg".
- Tillägg har gjorts enligt önskemål på s. 25 med exempel på vad kommunen ansvarar för inom offentlig service. Gymnasieskola har dock inte tagits med då det inte finns några gymnasieskolor på Umeås landsbygder.
- För att undvika spekulationer om förskolans och skolans uppdrag har stycket om de kommunala verksamheternas breda roller på landsbygderna justerats enligt följande:

"På Umeås landsbygder är förekomsten av pedagogisk omsorg, förskola och skola viktiga delar för att attrahera inflyttare och skapa attraktiva livsmiljöer. Detta eftersom det, till skillnad från staden, oftast endast finns en kommunal skola eller förskola inom ett stort geografiskt område." (s.27)
- "Förskola" har lagts till i meningen "Samtidigt har förskolan och grundskolan ett lagstadgat uppdrag..." (s.27)
- Justering har gjorts enligt önskemål i meningen "De betydelsefulla roller och funktioner som skolan har för den lokala utvecklingen är..." (s.27)

Individ- och familjenämnden

Beskrivning

Individ- och familjenämnden konstaterar att antalet prioriteringar som nämnden förväntas implementera är betydligt fler i det reviderade programmet än i den föregående versionen av programmet och att det är svårt att säga om denna ambitionsökning kommer medföra kostnader för nämnden utöver personella resurser. Nämnden betonar att prioriteringarna kräver att kommunstyrelsen ansvarar för och samordnar arbetet och nämnden deltar.

Vidare konstaterar nämnden att det är positivt att programmet tar fasta på digitaliseringens möjligheter, men vill i samband med detta understryka att det krävs mer än digital utveckling för att alla medborgare ska kunna ta del av digital offentlig service, exempelvis tillgång till teknik, digital kompetens och ekonomiska möjligheter. Nämnden lyfter en rapport från Internetstiftelsen som tar fasta på risken för digitalt utanförskap bland olika grupper i samhället.

Genomförda ändringar

I målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" och under stycket "Digitaliseringens möjligheter för ökad service" har ett nytt stycke lagts till som lyfter risken med digitalt utanförskap och behovet av att digitala tjänster utformas så att de kan användas av så många som möjligt, oavsett funktionsförmåga, språkkunskaper och digital vana (s.28).

Jämställdhetsutskottet

Beskrivning

Jämställdhetsutskottet anser att flera saker som lyfts i det reviderade landsbygdsprogrammet kan vara positivt i relation till jämställdhetsfrågor. Inom målområde 5, "Aktiv lokal utveckling" finns aktiviteten: "Stärka och bredda engagemanget inom ideell sektor över generationer och till fler målgrupper". Detta ser utskottet som positivt, att det finns en uttryckt aktivitet i programmet som handlar om att nå fler målgrupper. Utskottet ser också positivt på de insatser som syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar mobilitet och att landsbygderna i Umeå ska vara möjliga för många att bo på, oaktat familjesituation eller ekonomiska förutsättningar. Vidare ser jämställdhetsutskottet positivt på att stärkt samordning mellan kommunala verksamheter lyfts fram som en prioriterad fråga, där också möjligheter till kombinationstjänster lyfts fram, något som kan vara positivt för framför allt kvinnors arbetsmarknad.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga förändringar.

Kulturnämnden

Beskrivning

Kulturnämnden ställer sig bakom grunderna och principerna till förslag till program för hållbar landsbygdsutveckling. Nämnden önskar ett tillägg där Kulturpolitiskt program för Umeå kommun 2020–2030 tas med på sidan 6, under rubriken "Koppling till andra styrdokument".

Genomförda ändringar

Kulturpolitiskt program för Umeå kommun 2020–2030 har lagts till under "Koppling till andra styrdokument" (s.6).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att programmet är välskrivet, förankrat och genomtänkt. Nämnden föreslår kompletteringar som kan stärka den ekologiska hållbarhetsdimensionen ytterligare.

Förslag på justeringar

- Nämnden önskar att kopplingen till andra styrdokument kompletteras med Fördjupning om vindkraft i Umeåregionen. Nämnden anser också att kommunens pågående översyn av vindkraft bör nämnas, likaså arbetet med en energiplan. Vidare vill nämnden att kommunens utvecklingsstrategi för vatten och avlopp samt vattentjänstplanen nämns.
- Under stycket "Övergripande strategier" önskar nämnden ett förtydligande hur den interna samordningen och samverkan ser ut eller kan behöva utvecklas.
- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer"*: Nämnden saknar en beskrivning av hur naturmiljöer, kulturlandskap och rena bäckar, åar och sjöar bidrar till attraktiva livsmiljöer på landsbygderna. Nämnden poängterar att det är viktigt att kommunen stöttar lokalbefolkningen i att värna om sina närområden.
- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv"*: Nämnden önskar en ny prioritering som handlar om att Umeå kommun stöttar företag och lokala initiativ med information och rådgivning angående åtgärder för biologisk mångfald, naturbaserade lösningar samt frågor kring energieffektivisering. Ansvarig nämnd: Kommunstyrelsen samt miljö- och hälsoskyddsnämnden.

- *Målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur"*:
Nämnden anser att stycket kring vatten och avlopp bör kompletteras med en beskrivning vad som gäller utanför det kommunala avloppsnätet och att gemensamma anläggningar kan vara att föredra ut ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. Nämnden önskar också ett förtydligande att det är Miljö- och hälsoskyddsnämnden som utför tillsyn på enskilda avloppsanläggningar.
- *Målområde 5, "Aktiv lokal utveckling"*:
Nämnden anser att det bör framgå att Umeå kommun kan stötta lokala initiativ som främjar biologisk mångfald och naturupplevelser, skapar vandringsleder, besöksmål och bevarar kulturmiljöer.

Kommentar

Angående ett förtydligande om hur den interna samordningen och samverkan ser ut eller kan behöva utvecklas inom kommunorganisationen, så är detta inget som kan sägas redan i detta skede. Det kan behöva se olika ut inom och mellan förvaltningar, nämnder och verksamheter. Det som kan sägas med säkerhet är att genomförandet av programmet är ett tillsammans-arbete och detta ställer i sin tur krav på en stärkt intern samordning och samverkan på flera nivåer.

Angående kommunens översyn av vindkraft samt arbetet med energiplanen, nämns inte detta då det är pågående processer och där inget ännu är färdigställt eller beslutat. Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp nämns redan i målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur" under stycket "Vatten och avlopp".

Nämndens förslag att i målområde 5, "Aktiv lokal utveckling", lyfta fram stöttning av initiativ som främjar biologisk mångfald och naturupplevelser har inte tagits med då detta anses ha fångats upp av det nya stycket i målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer".

Genomförda ändringar

- Fördjupning om Vindkraft i Umeåregionen har lagts till under "Koppling till andra styrdokument" (s.6).
- Under målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer", har ett nytt stycke lagts till som beskriver hur landsbygders naturmiljöer, kulturlandskap och rena bäckar, åar och sjöar bidrar till attraktiva livsmiljöer. I samma stycke lyfts vikten fram att kommunen stöttar lokala initiativ som kan stärka den biologiska mångfalden och värnar om kulturlandskap (s.11).
- Under målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", har en ny prioritering lagts till enligt önskemål som handlar om att stötta företag och lokala initiativ med information och rådgivning gällande biologisk mångfald, naturbaserade lösningar och energieffektivisering (s.23).
- Förtydliganden i målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur" gällande vatten och avlopp har gjorts enligt önskemål.

Tekniska nämnden

Beskrivning

Tekniska nämnden instämmer i vikten av att kunna erbjuda en hållbar landsbygdsutveckling och poängterar samtidigt att nämndens huvuduppdrag är att förvalta kommunalt ägd infrastruktur samt att ge service till kommunens verksamheter. Nämnden menar att det är viktigt att det är tydligt vad respektive åtgärd innebär, att rätt nämnd eller verksamhet står som ansvarig och att de förväntade effekterna går att följa upp.

Vidare välkomnar nämnden att digitalisering lyfts fram som en viktig strategisk faktor för landsbygdsutveckling och ger exempel på hur detta kan utvecklas.

Förslag på justeringar

- Nämnden anser att stycket "Samordning av kommunala verksamheter" och stycket "Samarbeten för serviceutveckling" behöver omformuleras så att det inte kan misstolkas om vad nämndens grunduppdrag är.
- Nämnden anser att texterna kring upphandling i målområde 2, Starkt lokalt näringsliv, behöver kontrolleras med Upphandlingsbyrån så att LOU och stadstödsregler följs.
- Nämnden önskar att en åtgärd läggs till kring att tillhandahålla lättillgänglig information om hur ansvarsfördelning och handläggning ser ut gällande vägfrågor.
- Justering av prioriteringar inom målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur":
  - o Prioriteringen "testa nya mobilitetslösningar" bör förtydligas vad som menas. Hur ska Tekniska nämnden bidra till att sänka tröskeln att resa kollektivt, på landsbygden? Det bör specificeras.

- o Prioriteringen "Förbättrade kommunikationer till kommunens besöksmål" (om det gäller utanför det kommunala gatunätet), bör Kommunstyrelsen skrivas fram som huvudansvarig eftersom de ansvarar för kontakten med Trafikverket.
- o Prioriteringen "Utveckla laddinfrastruktur på landsbygden" bör Tekniska nämnden tas bort som ansvarig eftersom de inte ansvarar för laddinfrastruktur.
- o Prioriteringen "Samverka internt samt med regionala aktörer kring kollektivtrafik och kollektivt resande" bör utgå, flyttas eller omformuleras. Region Västerbotten är huvudman för kollektivtrafiken i hela länet. Internt samarbete inom Umeå kommun samt med regionala aktörer kring kollektivtrafik och kollektivt resande pågår där Umeå kommunföretag är huvudansvarig.
- o Prioriteringen "Utveckla infrastruktur som möjliggör en ökad digitalisering på Umeå landsbygd, exempelvis bredbandsutbyggnad" bör justeras så Umeå Energi står som huvudansvarig.
- Lägg till en ny prioritering i målområde 3, "Väl fungerande offentlig service":

Skapa förutsättningar på Umeås landsbygder för t.ex. särskilda boenden, trygghetsboenden eller seniorbostäder.

Kommentar

Angående förtydligande av prioriteringen "testa nya mobilitetslösningar": detta förtydligas genom förslag på exempel i löpande text. Prioriteringarna ska också vara formulerade på en generell nivå och det är upp till nämnderna och sedermera verksamheterna själva att välja hur prioriteringarna ska jobbas med på bästa sätt. Denna prioritering handlar inte om byggande av vägar utan kan exempelvis handla om testresenärer, beteende- och attitydförändringar, undersöka nya lösningar som autonom trafik och liknande. Därav bedöms att formuleringen kan kvarstå. Samma gäller synpunkten kring hur Tekniska nämnden kan bidra till att sänka tröskeln att resa kollektivt på landsbygderna.

Genomförda ändringar

- Angående styckena "Samordning av kommunala verksamheter" och "Samarbeten för serviceutveckling": Att samordna kommunens resurser med behov lokalt görs redan idag, här nämner Tekniska nämnden själv exemplet Bullmarks skola och lokaler för hemtjänst. På s. 26 andra stycket har vi strukit ordet "aktörer" för att förtydliga att uthyrning av kommunens lokaler gäller lokala föreningar. Texten anses därmed inte skapa missförstånd kring nämndens grunduppdrag.
- Texterna kring upphandling i målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", har verifierats med Upphandlingsbyrån och föranlett några redaktionella förtydliganden.
- En ny prioritering kring tillhandahållande av lättillgänglig information gällande vägfrågor har lagts till under Målområde 4 (s.38).
- Gällande prioriteringen "Förbättrade kommunikationer till kommunens besöksmål" har Kommunstyrelsen lagts in som huvudansvarig (s.38).
- Gällande prioriteringen kring laddinfrastruktur så har formuleringen mjukats upp något, från "utveckla laddinfrastruktur" till "stimulera utvecklingen av laddinfrastruktur". Kommunstyrelsen har skrivits in som huvudansvarig och även Umeå kommunföretag har lagts till (s.38).
- Gällande prioriteringen "Samverka internt med regionala aktörer kring kollektivtrafik och kollektivt resande" har denna förtydligats så att det framgår att samverkan redan görs idag och Umeå kommunföretag har skrivits in som huvudansvarig (s.38).
- Gällande prioriteringen "Utveckla infrastruktur som möjliggör en ökad digitalisering på Umeå landsbygder, exempelvis bredbandsutbyggnad", har Tekniska nämnden strukits och Umeå Energi lagts till (s.38).
- En ny prioritering kring att skapa förutsättningar på Umeås landsbygder för t.ex. särskilda boenden, trygghetsboenden eller seniorbostäder, har lagts till i Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer" (s.15).

Umeåregionens brandförsvaret

Beskrivning

Umeåregionens brandförsvaret tillstyrker förslaget till Program för hållbar landsbygdsutveckling.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga förändringar.

Valnämnden

Beskrivning

Valnämnden lyfter fram att ändamålsenliga lokaler är viktiga för att genomföra val, i synnerhet när det gäller tillgänglighet och storlek. Att kunna erbjuda sådana vallokaler även i valdistrikt på landsbygden är en rättvisefråga. Valnämnden ser därför positivt på att kommunens lokaler på landsbygden kan användas på ett effektivt och jämlikt sätt för olika aktiviteter och aktörer.

Hänsyn till detta bör ske redan under planeringsstadiet. Lokalerna ska kunna fylla flera funktioner. I det sammanhanget är det, precis som programmet lyfter fram som prioriterad fråga, även av stor vikt att utveckla samverkan med kommersiella och ideella aktörer för förbättrad service på Umeå landsbygd.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga förändringar.

Vakin

Beskrivning

Vakin vill att det förtydligas att vatten- och avloppshanteringen utanför beslutat verksamhetsområde för allmänna vattentjänster främst hanteras via enskilda lösningar. De ser gärna att avsnittet kring vatten och avlopp kompletteras med en länk till kommunens vattentjänstplan och utvecklingsstrategin för vatten och avlopp.

Vakin anser också att det styrelsebeslut som refereras till i programmet gällande anslutning av nya medlemmar till vattenföreningar bör förtydligas.

Genomförda ändringar

Hela stycket om vatten och avlopp (s.36) har justerats och förtydligats enligt önskemål från Vakin och Byggnadsnämnden. Texten om vad som gäller kring anslutning av nya medlemmar till vattenföreningar har tagits bort, för att undvika missförstånd. I stället hänvisas till Vakin i löpande text för mer information.

Äldrenämnden

Beskrivning

Äldrenämnden anser att kompetensförsörjningen behöver lyftas fram tydligare i programmet för att möjliggöra genomförandet av kommunens mål för landsbygderna. Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för alla förvaltningar, inte minst för äldreomsorgen. Här lyfts bland annat tillgång till bostäder och transporter för grupper som arbetar inom äldreomsorgen, samt en satsning på landsbygdsnära tätorter med bredare serviceutbud. Nämnden lyfter också vikten av samverkan med civilsamhället och är särskilt positiv till initiativ där äldre och yngre generationer kan mötas.

Äldrenämnden föreslår en inventering av lokaler på landsbygderna för att säkerställa ett effektivt nyttjande.

I utvecklingen av besöksnäringen vill nämnden uppmärksamma den efterfrågan som finns hos kommunens seniorer och vikten av att besöksmål görs både ekonomiskt och fysiskt tillgängliga för seniorer.

Kommentar

Förslag om inventering av lokaler på Umeås landsbygder ses väldigt positivt, men tas dock inte med i programmet. Förslaget har skickats till berörd verksamhet.

Synpunkten om vikten av att utveckla besöksmål med målgruppen seniorer i åtanke är inget som tas med i programmen men har skickats vidare till berörda verksamheter

Genomförda ändringar

- Vikten av kompetensförsörjning har tydliggjorts genom ett nytt stycke i målområde 3 "Väl fungerande offentlig service" (s. 25). Här tydliggörs även de stora tätorternas roll för kompetensförsörjningen.

Organisationer, föreningar och politiska partier

Bygderådet Umeå

Beskrivning

Bygderådet anser att programförslagets texter är bra, men att vissa komplettering behövs. Det gäller framför allt boende och möjligheten att jobba hemifrån och i coworking-hubbar, något som kan bidra till hållbara transporter. Bygderådet vill också lyfta fram möjligheterna att etablera nya företag inom tjänstesektorn konsult och IT.

Bygderådet har lämnat flera förslag på redaktionella ändringar, förtydliganden och tillägg.

Kommentar

Flera av Bygderådets förslag på redaktionella justeringar och förtydliganden har tagits med, andra inte. Sådant som inte tagits med handlar exempelvis om förslag på nya prioriteringar som inte är förankrade med nämnder och verksamheter sedan tidigare, eller prioriteringar som är alltför specifikt formulerade. Prioriteringarna är formulerade på en generell nivå eftersom det är upp till nämnderna och verksamheterna själva att välja hur prioriteringarna ska jobbas med på bästa sätt.

Genomförda ändringar

- Stycket på s. 25 som handlar om landsbygdernas särskilda förutsättningar gällande offentlig service jämfört med tätorter och staden har förtydligats.
- I stycket om servicens breda roller och funktioner (s.27) har "underhållstjänster" lagts till som ett exempel på offentlig upphandling.
- Ett tillägg har lagts till om potentialen med AI (Artificiell intelligens) inom vård och omsorg (s.28).
- Ett förtydligande har gjorts i målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer" att byggandet av flerbostadshus även gynnar målgruppen unga (s.11)
- Ett tillägg har gjorts inom målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv" som lyfter fram vikten av att kommunen tillsammans med andra företagsfrämjande aktörer stöttar jordbruksnäringen vid ägarbyten (s.20)
- Det avslutande avsnittet "Vad kan det ideella och privata stötta med?" (s.46) har justerats så att det tydligare framgår att detta är just förslag och som kan genomföras i samverkan med kommunen.

Centerpartiet

Beskrivning

Centerpartiet anser att programförslaget präglas av ett positivt anslag med bra förslag som ger möjlighet till utveckling. Centerpartiet har flera synpunkter:

- Programmets styrning: ett förtydligande önskas om hur det säkerställs att samtliga nämnder styrs av det som står i programmet. Gällande genomförande och uppföljning bör programmets effekter följas upp. Programmet upplevs också lägga för stort ansvar på ideella och lokala initiativ i landsbygdsutvecklingen, vilket inte anses jämlikt. Kommunala beslut bör ligga nära befolkningen och därför önskas ett återinförande av områdesnämnder i syfte att vitalisera demokratin.
- Areella näringar: det är viktigt att den odlade marken inte bebyggs och att det finns en medvetenhet om att tätortsnära bebyggelse kan vara svårt att kombinera med lantbruksverksamhet.
- Ordet "landsbygd" bör ersättas med ordet "landsbygder", för att visa på landsbygdernas olika förutsättningar och mångfald.
- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer":*
  - o AB Bostadens uppdrag att bygga utanför de centrala stadsdelarna bör nämnas
  - o AB Bostaden bör läggas till som ansvarig i prioriteringarna som handlar om att bidra till ett mer diversifierat bostadsbyggande, samt främja byggande i landsbygdsområden med svag bebyggelseutveckling
  - o Bygglöv och planer bör alltid hanteras efter kötid och inte efter storlek. Idag finns en upplevelse att större projekt inne i tätorterna går före mindre projekt på landsbygd.
  - o Kommunen bör avsätta medel för områdesbestämmelser, så att dessa kan upprättas och vid behov revideras. Detta eftersom områdesbestämmelser är kommunens ansvar, medan detaljplaner ofta sätts igång och bekostas av privata aktörer.

- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv":*
  - o Problematiken med finansieringen vid ägarskiftet inom jordbruket bör beskrivas
  - o Forslunda bör pekas ut som det regionala navet i prioriteringen "Inom ramen för regional livsmedelsstrategi medverka till att skapa ett regionalt nav för jordbruksnäringen..."
- *Målområde 3, "Väl fungerande offentlig service":*
  - o Samarbetet med grannkommunerna bör ske inom fler områden än kommersiell service, exempelvis skola och äldreomsorg
  - o Kommunen bör inte räkna med att drift och skötsel av friluftsanläggningar på skolorter sköts av lokala krafter, här bör kommunen ta ansvar precis som i staden.
  - o I stycket "Breda roller och funktioner" som handlar om vikten av att kommunala verksamheters roller på landsbygderna diskuteras och beaktas när struktur, utbud och eventuella förändringar diskuteras och/eller föreslås, bör orden "diskutera och beakta" bytas ut till "bevara och utveckla" (s.27). Detta upplevs mer framåtsyftande.
- *Målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur":*
  - o Gällande utmaningarna med biltransporter vill Centerpartiet lyfta fram att många landsbygdsbor har bättre förutsättningar att kunna ställa om och byta till t.ex. elbil
  - o Förslag om att stryka meningen "Eftersom marknadens aktörer bygger fiber där det går att generera vinst så görs detta främst i större tätorter där det inte kostar för mycket". Detta eftersom meningen upplevs politiskt färgad och felaktig.
  - o Umeå kommunföretag och Äldrenämnden bör stå som ansvariga under prioriteringen "Underlätta arbetspendling från tätort till landsbygd för att säkra kompetensförsörjningen inom skola, vård och omsorg".

Kommentar

I programmets början och i stycket "Programmets genomförande och uppföljning" konstateras att Kommunstyrelsen är den politiska nämnd som ansvarar för landsbygdsutveckling, men att arbetet med att genomföra programmet är nämndsöverskridande. Varje nämns ansvarar således för att implementera de prioriteringar där de står som ansvariga i sin verksamhetsplanering.

Frågan kring planering av bebyggelse och visad hänsyn till lantbruket hanteras inom ramen för ÖP-processen.

Frågan huruvida drift och skötsel av friluftsanläggningar i byarna ska göras av kommunen eller av lokala föreningar (många gånger med ekonomisk ersättning av kommunen) är inget som hanteras inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Frågan hanteras i berörd förvaltning.

Gällande Centerpartiets önskan att lyfta fram att landsbygdsbor har bättre förutsättningar att ställa om till byte av exempelvis elbil än andra, tas detta inte med eftersom det bedöms vara ett antagande som kräver mer underlag för att kunna styrkas.

- Uppföljningen av programmet ska gå till har förtydligats på s.7.
- Ordet "landsbygd" har genomgående i programmet bytts ut till "landsbygder" (i plural). En förklaring till detta finns också beskrivet på s.4.
- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer":*
  - o AB Bostadens uppdrag kring byggande utanför de centrala stadsdelarna har tagits med (s.12)
  - o AB Bostaden har lagts till som medansvarig för de prioriteringar som handlar om ökat bostadsbyggande på landsbygderna (s.15)
  - o Områdesbestämmelser har lagts till som ett av flera exempel på hur kommunen kan jobba för att stärka bebyggelseutvecklingen på landsbygderna (s.12)
- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv":*
  - o Ett tillägg har gjorts som beskriver problematiken kring finansiering vid ägarskiftet inom jordbruket (s.20)
  - o Forslunda gymnasiets betydande roll för jordbruksnäringen lyfts fram i programmet (s.20), däremot kan ett utpekande av Forslunda som det regionala navet för jordbruksnäringen inte göras inom ramen för programmet.
- *Målområde 3, "Väl fungerande offentlig service":*
  - o Samarbetet inom Umeåregionen lyfts redan fram som en viktig del av landsbygdsutvecklingen, särskilt inom offentlig service (s.26) och därför bedöms det inte behövas ytterligare tillägg kring detta.

- o Orden "diskutera och beakta" har bytts ut till "bevara och utveckla" (s.27).
- *Målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur"*:
  - o Beskrivningen av fiberutbyggnad och marknadens aktörer har justerats enligt följande:

"Utbyggnaden av bredband sker av flera aktörer, bland annat privata aktörer, kommunala bolag och föreningar. Eftersom marknadens privata aktörer hittills byggt fiber där lönsamheten är hög, så har det främst skett i större tätorter där antalet abonnenter är fler." (s.37)
  - o Umeå kommunföretag och Äldrenämnden har lagts till som medansvariga under prioriteringen "Underlätta arbetspendling från tätort till landsbygd för att säkra kompetensförsörjningen inom skola, vård och omsorg".

Hushållningssällskapet Norrbotten-Västerbotten

Beskrivning

Hushållningssällskapet har valt att fokusera på de områden där kommunen har rådighet att påverka och lyfter följande punkter:

- Det vore bra om hela livsmedelskedjan "från jord till bord" finns med i programmet.
- Umeå Kommun har genomfört tjänsten Försörjningsbalans Kommun och i den tjänsten finns nyckeltal som hade passat bra att lyfta fram i programmet.
- Umeå kommuns lokala miljömål om minst 50 % ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet kan vara utmanande att uppnå utan att samtidigt tappa volymen av inköpt lokalproducerade livsmedel.
- Vikten av Forslunda för en levande landsbygd kan förtydligas i dokumentet.
- I dokumentet nämns REKO-ringarna som ett sätt att koppla samman producenter och konsumenter i Umeå kommun. I texten saknar vi information om Bondens Egen Marknad som har en lång tradition att av vara just samma typ av mötesplats i Umeå.
- Undersökningar signalerar att Sveriges microföretag är tyngda av ökade administrativa krav. Kommunen har en viktig roll att förenkla för företagen att vara företagare på ett bra sätt – en punkt som berör förenkling och minskning av administration saknas för tillfället i styrdokumentet.
- Rent generellt vill vi även skicka med en påminnelse om vikten mångfald när det gäller val av bildmaterial som berikar vår bild av landsbygderna.

Kommentar

Målformuleringar inom Umeå kommuns lokala miljömål kommer inte att förändras inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Synpunkten har skickats till berörd verksamhet. Nuvarande beskrivning av Forslunda gymnasiets betydelse för de gröna näringarna bedöms också vara tillräcklig.

Gällande de ökade administrativa krav som ställs på lantbruksföretagen och kommunens roll för att förenkla detta, så har ingen enskild prioritering lagts till men frågan jobbas med på olika sätt redan idag. Den viktigaste delen handlar om att få kännedom om behoven och vad det är som försvårar för företagen för att i nästa steg kunna om möjligt förenkla för både kommun och företag. Här för Umeå kommun dialog med företag via kommunens företagsgarråd och via enskilda företagsbesök där företagare kan komma med inspel och tankar. Mellan åren 2023–2026 pågår dessutom ett livsmedelsprojekt ("Stärkt livsmedelsnäring i Västerbotten") där en tjänst tillsatts inom Umeå kommun som har i uppgift att fördjupa dialogen med lantbruksföretagen för att få bättre koll på hur just behoven, utmaningarna och möjligheterna ser ut för företagen i vår geografi.

Genomförda ändringar

- Avsnittet om livsmedelsproduktion är en sammanfattning och givetvis är det svårt att tydligt beskriva alla led inom livsmedelskedjan i ett program som är av övergripande karaktär. Däremot har ett tillägg gjorts som tydliggör att kommunen redan idag för kontinuerliga dialoger med såväl primärproducenter som förädlare för att öka kunskapsläget om branschens möjligheter och behov (s.20).

- Ett tillägg från Umeå kommuns försörjningsbalans har gjorts på s.20.
- Bondens egen marknad har lagts till i samma mening som Umeås REKO-ring (s.20).

Idériket Umeåregionen 2030

Beskrivning

Idériket Umeåregionen 2030 lyfter fram ett önskemål om att lägga till en ny prioritering under målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", som handlar om att söka medel från leader för utveckling av hållbart och innovativt näringsliv på landsbygd.

Kommentar

Möjligheten att söka stöd via Idériket Umeåregionen 2030 lyfts fram på ett flertal ställen i programmet, men utgör ingen egen prioritering. Detta eftersom prioriteringarna är frågor som kommunen själv ska jobba med fram till 2030. Däremot kan leader-medel vara ett viktigt verktyg för att jobba med någon av prioriteringarna.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Kristdemokraterna

Beskrivning

Kristdemokraterna anser att Umeå kommuns landsbygdsprogram är övergripande och tar upp det mesta i stora drag, de nämner dock en rädsla att inte tillräcklig hänsyn tas till landsbygdernas förutsättningar när det blir en konflikt mellan mål och medel.

Kristdemokraterna lyfter följande synpunkter:

- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer"*: Här bör attraktiva livsmiljöer för hela livet inkluderas, ska vårdboenden finnas på landsbygden? Är kommunen positiv till att exploitörer tar initiativ till och

utvecklar detta på landsbygden eller gäller det endast lägenheter och småhus?

- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv"*: Texten kring innovativa upphandlingar bör förtydligas och kompletteras med konkreta exempel som "Ko på rot" och "Dynamiskt inköpssystem".
- *Målområde 3, "Väl fungerande offentlig service"*: Under detta målområde bör även räddningstjänsten

Nämnas. Gällande kombinationstjänster bör även möjligheten att ta på sig uppdraget som deltidsbrandman inkluderas.

- *Målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur"*:
  - o eftersom kollektivtrafiken utanför tätorterna är bristfällig eller helt frånvarande är det inte konstigt att majoriteten av resorna på landsbygd sker med bil. Att det finns utmaningar med biltransporter är känt, men att skriva att de bidrar i stor utsträckning till kommunens klimatpåverkan och ökar trängsel- och luftproblemen i Umeå tätort är att skuldbelägga de som inte har annat alternativ för att ta sig till arbetet. Meningen bör strykas.
  - o Att utveckla lokala besöksmål kan öka kommunens attraktivitet, men det kan generera en stark tillströmning av trafik vilket skapar olägenheter för de boende. Vägen genom Norrbyn är ett sådant exempel där färjan till Norrbysskär orsakar mycket biltrafik vilket gör att vägen blir mer osäker för andra trafikanter och fotgängare eftersom cykelväg saknas.

Kommentar

I programmet lyfts bostäder som passar för livets alla skeenden fram som en viktig del av attraktiva livsmiljöer. Stort fokus läggs också på flerbostadshus som möjliggör såväl unga som äldre att bo på landsbygd. En ny prioritering har dessutom lagts till som handlar om att skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder (s.15).

Nuvarande texter kring innovativ upphandling tillsammans med prioriteringen "Utveckla offentlig lokal och regional upphandling av varor och tjänster inom livsmedel och underhållstjänster" (s.23) bedöms tillräckliga och kan anses inkludera initiativ som exempelvis Ko på rot.

Inspelet gällande vägen genom Norrbyn tas inte med då det är ett enskilt exempel. Dock har fler synpunkter lämnats kring just detta av boende i området och frågan kommer därför hanteras separat utanför programmet.

Genomförda ändringar

- Inom målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" och under stycket "Samordning av kommunala verksamheter", har räddningstjänst inkluderats och så även möjligheten att kombinera en kommunal tjänst med uppdraget som deltidbrandman (s.26).
- I målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur" har formuleringen kring utmaningarna med biltransporter formulerats om så att det inte ska tolkas om att landsbygdsbor bär skuld för stadens klimatpåverkan.

LRF:s kommungrupp

Beskrivning

LRF:s kommungrupp tycker att det föreslagna programmet genomsyras av positiva målsättningar för landsbygderna. Det känns väl förankrat och med viktiga ställningstaganden. Avgörande är dock att målsättningarna ges tillräckliga resurser så att vi gemensamt kan nå dem.

Kommungruppen vill understryka vikten och värdet av att både Forslundagymnasiet och SLU Röbbäcksdalen för utveckling, utbildning, och forskning finns inom kommunen. LRF kommungrupp ser med oro på neddragning inom trädgårdsutbildningen vid Forslunda och frågar hur trädgårdsutbildningen i olika former i stället kan stärkas och göras attraktiv för fler? Kommungruppen lyfter också fram att arealen åkermark i länet minskat med 28 % mellan åren 1972 - 2022 och att den utvecklingen måste vändas.

LRF kommungrupp lyfter också potentialen med distansarbete och vilka positiva effekter det kan få, samtidigt som det ökar behoven av en utbyggd barnomsorg i byarna så att de som jobbar hemifrån inte behöver pendla långa sträckor till förskola och skola. Vidare menar dom att olika former av seniorboenden skulle vara mycket positivt för landsbygdsutvecklingen.

Kommentar

Frågan om Trädgårdsutbildningens fortsättning är inte en fråga som kan hanteras inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Synpunkterna har dock skickats till berörda verksamheter för vidare hantering.

I programmet lyfts bostäder som passar för livets alla skeenden fram som en viktig del av attraktiva livsmiljöer. Stort fokus läggs också på flerbostadshus som möjliggör såväl unga som äldre att bo på landsbygd. Dessutom har en ny prioritering lagts till som handlar om att skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder (s.15).

Genomförda ändringar

- SLU Röbbäcksdalen har lagts till som en viktig aktör för forskning och utveckling inom jordbruket tillsammans med Forslunda gymnasiet (s.20).
- Ett tillägg har gjorts som beskriver att arealen åkermark minskat de senaste åren, vilket även antalet jordbruksföretag och antalet förvärvsarbetande inom jordbruket gjort. Det råder även brist på arbetskraft inom slakt, styckning, förädling och industri (s.20).

SPF Seniorerna Umeå Norra

Beskrivning

SPF Seniorerna Umeå Norra saknar skrivningar kring äldreboenden på landsbygderna i programmet, vilket upplevs oroande då det finns stor andel äldre på landsbygderna. Vidare tar SPF Norra Tavelsjö som exempel med det särskilda boendet Sjöbacka där en pågående utredning ska ta fasta på om boendet ska vara kvar eller inte. Med Tavelsjö som exempel menar de att landsbygderna inte behandlas lika som tätorterna i Umeå kommun avseende äldreboenden. De poängterar vikten av att förstärka äldreomsorgen för att få en hållbar landsbygdsutveckling. Vidare instämmer dom om digitaliserings potential inom äldreomsorgen och vikten av att samordna kommunala verksamheter på landsbygderna.

Kommentar

Eftersom Program för hållbar landsbygdsutveckling är på en övergripande nivå och ärendet kring Sjöbacka är under utredning, så är det inget som kommenteras i programmet. Däremot är äldreomsorgen en viktig del av landsbygdsutvecklingen och flera av prioriteringarna inom målområde 3, "Väl fungerande offentlig service", handlar om att stärka servicen där äldreomsorg ingår.

Efter yttrande från Byggnadsnämnden och Tekniska nämnden har även en ny prioritering lagts till i programmet som handlar om att skapa förutsättningar för särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder (s.15).

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Tavelsjö-Rödåbygdens utveckling ekonomisk förening

Beskrivning

Tavelsjö-Rödåbygdens utveckling ekonomisk förening (TuRe) anser att programmet generellt sett är bra formulerat, men att vissa avsnitt behöver kompletteras. TuRe lyfter följande synpunkter:

- Genomförande och uppföljning: det måste fastställas att ansvariga nämnder och avdelningar har system för uppföljning så att programmets prioriteringar följs och genomförs.
- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer"*: Kommunen behöver verka mer aktivt för att mindre och billigare bostadshus kan byggas på landsbygderna så att grupperna 17–30 år och 70+ kan erbjudas boende. Exempelvis Attefalls hus med utökade fristående placeringmöjligheter. Det är viktigt att kommunen även verkar för fungerande transporter för de som arbetar på landsbygd eller arbetspendlar.
- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv"*:
  - Fler behöver få möjlighet att arbeta på landsbygderna, det stärker underlaget för service och minskar transportbehov. Byarna bör utvecklas med arbetsplatser som passar landsbygdernas strukturer, som e-handel och konsultföretag som inte är platsberoende av närhet till konsumenter. Kontor/hubbar behöver utvecklas i byarna.
  - I landsbygdsprogrammet bör det finnas formuleringar som stärker kommunen väster om E4:an. Här finns stor del av kommunens yta och där service och kommunens arbetsplatser kan förstärkas. "15 minuters-staden" som är värdefull för att minska miljöbelastning i urbana områden kan även tillämpas på landsbygd.
- *Målområde 3, "Väl fungerande offentlig service"*:
  - Gällande service som barnomsorg, skolor, persontransporter, sjukvård, äldreomsorg och räddningstjänst, bör kommunens nämnder inte få ta beslut om utveckling eller förändringar utan att inkludera vilka sideeffekter detta kan få för de byar som berörs. Kommunfullmäktiges/kommunstyrelsens ansvar bör tydliggöras.
  - Mer samverkan mellan olika nämnder och funktioner behövs, exempelvis inom hemtjänst, hemsjukvård, hem rehab, vårdcentraler, trygghetsboenden, SÄBo och samhällsrum.
  - I dialog med lokalsamhället kan lokal service skapa arbetstillfällen inom ex. snöskottning och underhåll.
  - Kommunen har en viktig roll att stödja digitaliseringen och AI (Artificiell Intelligens). Landsbygdernas särskilda utmaningar gör det angeläget att säkerställa en robust infrastruktur för ett effektivt nyttjande av välfärdsteknik.
  - Det är viktigt att kommunen stödjer utvecklingen med autonoma fordon och drönare (ex. provtagning/mediciner).
- *Målområde 5, "Aktiv lokal utveckling"*: Gällande byaplaner så saknar de flesta byar en organisation för att ta fram planer. Här måste kommunen ta ansvar för att driva planarbetet och få dessa förankrade i byarna. Intressekonflikter inom byarna kan komplicera den nödvändiga samverkan som behövs för landsbygdernas utveckling. Det finns också en syn att förändring i markägande ska ske med rimliga ekonomiska ersättningar.

Kommentar

I programmet på s. 7 konstateras att Kommunstyrelsen är den politiska nämnd som ansvarar för landsbygdsutveckling, men att arbetet med att genomföra programmet är nämndsöverskridande och att varje nämnd ansvarar för att implementera de prioriteringar där de står som ansvariga i sin verksamhetsplanering. På samma sida har det även förtydligats att programmet ska följas upp årligen och på två nivåer. Dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå som samordnas av kommunens landsbygdsstrateger.

I programmet lyfts bostäder som passar för livets alla skeenden fram som en viktig del av attraktiva livsmiljöer. Stort fokus läggs också på ett ökat diversifierat bostadsbyggande som möjliggör för såväl unga som äldre att bo på landsbygd. Efter inspel från Byggnadsnämnden har dessutom två nya prioriteringar på temat lagts till: en som handlar om ökad planberedskap främst längst tillväxtstråken för att främja byggande och stärka service, samt en som handlar om att skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder (s.15).

Digitaliseringens möjligheter för att skapa jobb möjligheter på landsbygderna är stora och beskrivs i programmet på s.18. I målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", finns också en prioritering om just detta som handlar om att kommunen ska stötta utvecklingen inom digitalisering för att förbättra förutsättningarna för lokalt näringsliv och besöksnäring (s.23)

Angående önskemålet kring specifika formuleringar i programmet som handlar om att stärka kommunen väster om E4:an, så tas inte detta med då programmet är på en övergripande nivå och syftar till att skapa en hållbar landsbygdsutveckling i Umeås alla landsbygder. Ett sådant utpekande skulle kunna uppfattas som uteslutande gentemot andra geografier i kommunen.

I programmets målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" betonas vikten av att de kommunala verksamheternas roller och funktioner på Umeås landsbygder är viktiga att bevara och utveckla. Här poängteras att det är viktigt att både diskutera och beakta landsbygdsperspektivet vid förändringar i verksamheterna (s.27). En av målområdets prioriteringar handlar också om att tydliggöra kommunala verksamheters roll och funktion på Umeås landsbygder, vilket är en del i att öka medvetenheten om landsbygdsperspektivet (s.29). Kommunstyrelsens ansvar beskrivs i programmets början som den politiska nämnd som ansvarar för arbetet med landsbygdsutveckling (s.7).

En utvecklad samverkan och samordning är ett av programmets utpekade strategier och i programmet har ett förtydligande gjorts som säger att detta behöver ske mellan kommunens egna verksamheter i syfte att skapa bättre förutsättningar för offentlig service (s.8). Flera av programmets prioriteringar handlar också om att stärka och utveckla samverkan.

Genomförda ändringar

- I målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" har ett tillägg gjorts i texten om offentliga servicens potentiella roll som kund till näringslivet där även "underhållstjänster" lagts till (s.27). I målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv" finns också en prioritering som handlar om att utveckla offentlig lokal och regional upphandling av varor och tjänster inom livsmedel och underhållstjänster (s.23).
- En mening har lagts till om potentialen med AI (Artificiell intelligens) inom vård och omsorg (s.28).
- Potentialen med autonom och anropsstyrd trafik för landsbygderna nämns i målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur" och här har ett tillägg gjorts där det Vinnova-finansierade projektet Living lab med Taveljö-Rödåbygden som testmiljö för smarta transporter lyfts fram som ett gott exempel.

Västerbottens museum

Beskrivning

Västerbottens museum anser att programmet är gediget och att det nu knyter bättre ihop med andra styrdokument. Även kopplingarna till Agenda 2030 lyfts fram som positivt. Museet har flera synpunkter:

- Programmet får gärna knyta an till de 16 miljö kvalitetsmålen
- Kulturvärden är underrepresenterat i programmet, vilket upplevs anmärkningsvärt då kultur stärker landsbygdsutvecklingen och bidrar till ett hållbart samhälle. Kulturvärden tål att belysas inom samtliga målområden.
- Det finns en risk för begreppsförvirring med att kalla dokumentet för ett "landsbygdsprogram", det kan förväxlas med tidigare landsbygdsprogram inom EU som finansierat projekt/åtgärder på landsbygder.
- *Målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer":*
  - o Kulturvärden bör lyftas fram som en nyckelfaktor, det bidrar till biologisk mångfald, livskvalitet, social och ekologisk hållbarhet etc.
  - o Vikten av att bevara kulturhistoriska miljöer borde lyftas fram, exempelvis genom ett mål som syftar till att värna den goda bebyggda miljön
  - o Det finns flera viktiga aspekter i att ta vara på det byggnadsbestånd som finns idag, här är kulturmiljövärden ett effektivt verktyg. Programmet bör värna om det bebyggda kulturarvet
- *Målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv"*
  - o Umeås landsbygder är rika på kulturhistoria, detta kan användas som en resurs inom näringslivet i form av kulturturism
  - o Gällande odling finns mycket lärdom att dra från vår historia, exempelvis historiskt traditionellt använda grödor är ett bra sätt att bruka jorden med lokala förutsättningar
  - o På landsbygder finns goda möjligheter att premiera småskalig odling, ex. genom att reglera tomtstorlekar och byggrätter
- *Målområde 3, "Väl fungerande offentlig service"*
  - o Stycket "Kultur och fritid" bör utvecklas med fler exempel på kulturell verksamhet
  - o Möjligheten att bredda serviceutbudet genom digital teknik är positivt, men detta bör ses som ett komplement till fysiska arrangemang
- *Målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur":*

- o De byggnadsbestånd som redan finns idag bör tas tillvara, för att motverka onödigt resursslöseri. Att riva bebyggelse i onödan är inte klimatsmart. På landsbygder krävs sällan rivningslov, museet rekommenderar därför att ta fram områdesbestämmelser som schablonmässigt kräver rivningslov
- o Energieffektiviteten i hus mäts idag enbart på den åtgång som själva driften kräver, vilket blir missvisande då byggnader är som mest klimatvådliga under byggnads- och rivningsfasen. Här bör kommunen i stället beräkna livscykelkostnader.
- o Nybyggnation behöver uppföras med material och tekniker som har en lång teknisk livslängd
- o Rivningsmassor bör tas tillvara i högre utsträckning än idag, kommunen bör förenkla processerna för detta.

Kommentar

Eftersom Program för hållbar landsbygdsutveckling är ett övergripande program är målområdena kopplade till Agenda 2030-målen, eftersom dessa också är övergripande och spänner över såväl social, ekologisk som ekonomisk hållbarhet. Därför görs bedömningen att ingen särskild koppling behöver göras till miljö kvalitetsmålen, eftersom det då hade inneburit att andra mål på såväl nationell, regional som lokal nivå (exempelvis inom jämställdhet och folkhälsa) också hade behövt tas i beaktande.

Frågan kring huruvida Program för hållbar landsbygdsutveckling ska benämnas som just "program" har diskuterats kontinuerligt under revideringsarbetet. Beslut har dock tagits att Umeå kommun behöver fortsätta använda program-begreppet för politiskt beslutade och styrande dokument som är av aktiverande karaktär, som Program för hållbar landsbygdsutveckling. Det som tidigare hette Landsbygdsprogram inom EU har sedan januari 2023 bytt namn till Strategisk plan.

Museets övriga synpunkter och som inte inarbetats enligt justeringarna nedan, omfattar många goda tankar och idéer men hanteras inte inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Synpunkterna har skickats vidare till berörda verksamheter.

Genomförda ändringar

- Under målområde 1, "Attraktiva livsmiljöer", har ett nytt stycke lagts till som förtydligar vikten av landsbygdernas kulturvärden och kulturmiljöer för en hållbar landsbygdsutveckling (s.11).
- I målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", har ett tillägg gjorts under stycket om besöksnäring som nämner potentialen kring landsbygdernas kulturhistoria och hur detta kan användas som en resurs inom näringslivet i form av kulturturism. Möjligheten att samverka med Västerbottens museum och hembygdsföreningar har också lyfts fram (s.22).
- I målområde 3, "Väl fungerande offentlig service" har tillägg gjorts under stycket "Kultur och fritid" som ger fler exempel på kulturell verksamhet. Umeå kommuns kulturskola lyfts också fram som en viktig aktör. På samma sida förtydligas potentialen med att nå ut med kulturarrangemang via digital teknik som ett komplement till fysiska arrangemang (s.28).

Privatpersoner

Besöksnäring

En person uttrycker behovet av att förenkla regelverk och minska antalet tillsynsavgifter för små företag med bred verksamhet inom besöksnäring. En annan faktor handlar om att erbjuda barnomsorg och boendemöjligheter lokalt. Kommunala arbetsplatser behöver skapas/bibehållas i den takt som befolkningen ökar på landsbygderna. Varje bygd ska få utvecklas utifrån sina behov, utan staden som norm.

Kommentar

Ett av programmets utpekade mål handlar om att möjliggöra för det lokala näringslivet att fungera som en motor för en hållbar landsbygdsutveckling. Här är besöksnäringen en viktig del och potentialen att utveckla denna poängteras i programmet. Två av programmets utpekade prioriteringar handlar om att förbättra förutsättningarna för besöksnäringen. Likaså behandlar programmet offentlig service och med stor tyngdpunkt på lokal barnomsorg.

Angående förenkling av regelverk och minskning av tillsynsavgifter, så är en av de viktigaste delarna att Umeå kommun får kännedom om de behov som finns och vad det är som försvårar för företagen. Därför förs kontinuerliga dialoger mellan kommun och företag, exempelvis via kommunens företagarråd och via enskilda företagsbesök. Alla företag som vill har möjlighet att höra av sig till Umeå kommuns näringslivsavdelning för att boka in ett möte via konceptet "Kaffe-dialog", där företagare får möjlighet att berätta om sin verksamhets utmaningar och möjligheter över en kopp kaffe. Läs mer här: www.umea.se/kaffedialog

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Budget kopplat till programmets genomförande

En person lyfter frågan om huruvida Program för hållbar landsbygdsutveckling kommer att inarbetas i kommunens budget. Utan en finansierad plan går utvecklingen sakta och utvecklingsplaner riskerar att förbli just planer.

Kommentar

Yttrandet är en befogad och viktig fråga. I programmet konstateras att Kommunstyrelsen är den politiska nämnd som ansvarar för landsbygdsutveckling, men att arbetet med att genomföra programmet är nämndsöverskridande. Det betyder att varje nämnd ansvarar för att implementera de prioriteringar där de står som ansvariga i sin verksamhetsplanering. Detta framgår på s.7 och i tabellerna med prioriteringar i varje målområde. Arbetet med att genomföra programmets prioriteringar kommer också att följas upp årligen. Uppföljningen sker på två nivåer: dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå som samordnas av kommunens landsbygdsstrateger. Detta går att läsa i ett förtydligande tillägg på s.7.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Cykel, gång- och kollektivtrafik

Flera personer uttrycker behovet av fler säkra gång- och cykelvägar på Umeås landsbygder, inte minst i närheten av skolor och där det vistas många barn. En person nämner elcyklar som en möjlighet för cykelpendling på sträckor som Umeå-Hissjö-Tavelsjö, Umeå-Baggböle-Brännland-Vännäsby, Tomteo-Innertavle-Täfteå, Umeå-Stöcke och Umeå-Holmsund/Obbola. En annan uttrycker det som att cykelvägarna utanför tätorten bara verkar vara till för att underlätta för de som bor i byar nära Umeå att cykla till stan.

En person önskar fler start- och stopplatser med lokaltågen, exempelvis vid Västerslätt, Maja Beskow-skolan och Strömpilen. Personen ställer sig också frågande till varför det inte går att åka tåg mellan Umeå Central och Umeå Östra.

Kollektivtrafik är en viktig fråga i många byar. Flera personer menar att det inte går att arbetspendla med buss och att kollektivtrafiken försämrats med åren.

Kommentar

De flesta bilvägar samt gång- och cykelvägar som finns på Umeås landsbygder är så kallade allmänna vägar, det vill säga att de ägs och underhålls av staten. Det gör att kommunen har en begränsad rådighet i frågor kopplat till vägnätet. Kommunen har dock en viktig roll i att påtala brister och behov i transportsystemet och prioritera bland dessa gentemot Trafikverket. Ett sätt att hantera brister är genom så kallade åtgärdsvalstudier, som görs tidigt i planeringen för att få en helhetsbild av behoven och för att hitta hållbara förslag på åtgärder. Ett nästa steg av prioritering görs via Länstransportplanen, som är en åtgärdsplan för statens vägnät och som tar sikte på tolv år framåt i tiden. Även i denna kan kommunen göra inspel till prioriteringar.

Flera satsningar är på gång de närmsta åren som kommer innebära förbättringar i gång- och cykelvägnätet och att fler kopplingar mellan byar och till och från staden görs möjliga. Ett exempel är en ny gång- och cykelväg från Forslunda till Hissjö och en ny gång- och cykelbana mellan Sörmjöle och Åheden. Här går det att ta del av länstransportplanen för att läsa mer om planerade åtgärder kring specifika vägar: [regionvasterbotten.se/VLL/Files/Länstransportplan Västerbotten 2022-2033_webb.pdf](https://regionvasterbotten.se/VLL/Files/Lanstransportplan%20Vasterbotten%202022-2033_webb.pdf)

Att kollektivtrafik och gång- och cykelvägar är viktiga utvecklingsfrågor för Umeås landsbygder är tydligt. Programmet försöker ta fasta på detta och i målområde 4, "Hållbara transporter och infrastruktur" finns flera utpekade prioriteringar som syftar till att förbättra förutsättningarna. Exempelvis genom bättre samverkan internt och regionalt kring kollektivtrafik, genom att sänka tröskeln att resa kollektivt, förbättra kommunikationerna till besöksmål och att testa nya mobilitetslösningar tillsammans med byar (s.38).

Angående stopplatser med lokaltågen vid Västerslätt, Maja Beskow-skolan och Strömpilen, är detta inte något som hanteras inom ramen för Program för hållbar landsbygdsutveckling. Vid frågor kring hållplatser hänvisas till Region Västerbotten via Länstrafiken.

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Värna om jordbrukslandskapet

En person lyfter behovet av att värna om jordbrukslandskapet vid bostadsbyggande och exploatering på landsbygderna.

Kommentar

Frågan om att värna om jordbrukslandskapet vid planering av bebyggelse hanteras inom ramen för kommunens översiktsplanering. Sedan 2018 har kommunen en särskild översiktsplanedel för Umeå landsbygd (Tematiskt tillägg för landsbygden) där några generella riktlinjer för bebyggelse på landsbygd fastställs. Här nämns bland annat att möjligheterna att driva rationellt jordbruk inte ska försvåras och att fragmenteringen av sammanhållen jordbruksmark bör undvikas. Byggnader och anläggningar för areella näringar och andra verksamheter ska också utgöra ett växande inslag i bebyggelsestrukturen som bejakas. Samtidigt lyfts att i byar med ingen eller svag befolkningstillväxt kan möjlighet att bevilja nylokalisering på jordbruksmark prövas när detta stärker byns struktur och byakaraktär och inte äventyrar jordbrukets intressen. Läs översiktsplanedelen här: [Planer och program för Umeås landsbygder - Umeå kommun \(umea.se\)](#)

I Program för hållbar landsbygdsutveckling poängteras vikten av att stötta jordbruksföretagen och att livsmedelsförsörjningen behöver öka. I målområde 2, "Starkt lokalt näringsliv", finns också två utpekade prioriteringar som handlar om att främja kompetensförsörjningen inom areella näringar och att medverka till att skapa ett regionalt nav för jordbruksnäringen där kommunen kan ta särskilda initiativ inom områden som forskning, utveckling, innovation och kunskapsförsörjning (s.23).

Genomförda ändringar

Yttrandet föranleder inga ändringar.

Yttranden som rör enskilda byar

Ett par yttranden har inkommit som rör enskilda byar. Exempelvis en person som efterfrågar mer gatubelysning efter Kvarnforsvägen där det upplevs väldigt mörkt under vissa sträckor på höst och vinter. En annan person lyfter potentialen med ett högstadium och en sporthall i Tavelstö.

Ett yttrande handlar om Degernäs och problematiken med att det inte längre finns några dagbarnvårdare kvar. Det gör att byns barn placeras i förskolor i Stöcke eller på Teg och inte längre får gå tillsammans. Personen menar att det är bra att det satsas på landsbygderna, men att det är flera byar i kommunen som behöver insatser för att kunna växa.

En annan person lyfter behovet av en återvinningsstation i Sörfors och ställer sig frågande till hur miljövänligt det är att ta bilen till grannbyn Brännland för att kunna återvinna.

Två av yttrandena handlar om Norrbyn, där många upplever en stor problematik kring såväl cykelmöjligheter som kollektivtrafik. Idag finns inga bussförbindelser från Norrbyn till Hörnefors, vilket gör att byns barn och ungdomar inte kan träffa kompisar i Hörnefors eller ta sig till aktiviteter under skollov, vilket känns exkluderande. Det upplevs inte heller säkert att cykla sträckan till Hörnefors, då det saknas en separerad gång- och cykelbana. Vägen, som är smal och med många kurvor och backar, är idag hårt trafikerad med bilar som kör i hög hastighet. Ett pågående bygge vid anstalten i Sörbyn gör också att stora lastbilar lastade med byggmaterial kör genom Norrbyn. När allt är klart väntas det fortsätta vara mycket trafik längs vägen. Det finns därför ett stort intresse och ett uttryckt behov av en cykelväg mellan Norrbyn och Hörnefors. Personerna som skriver vill att Norrbyn ska inkluderas och satsas på.

Något annat som lyfts fram för Norrbyn är att det saknas en ordentlig avlastningsplats och parkeringar utmed färjeläget, vilket gör att byn upplevs som en stor parkeringsplats för besökare och stugägare på Norrbyskärs och omkringliggande öar. Ett önskemål lyfts fram om att diskutera potentiella parkeringsytter med markägare och huruvida det finns en lämpligt plats en bit utanför byn med gångavstånd till färjan.

Kommentar

Synpunkter som gäller enskilda byar tas inte med eftersom programmet är av övergripande karaktär. Frågorna och synpunkterna hanteras och följs därför upp separat utanför programmet.

Genomförda ändringar

Yttrandena föranleder inga ändringar.

Om bilagan

I denna bilaga presenteras referat av de yttranden som inkommit under remissperioden till *Program för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun*. Ta del av programmet på www.umea.se/landsbygdsprogram

Strategisk utveckling

Besök: Stadshuset, Skolgatan 31A

Postadress: 901 80 Umeå

090-16 10 00

umea.kommun@umea.se

www.umea.se/landsbygd